

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ÎN PERIOADA PREȘCOLARITĂȚII

Prof. Munteanu Mirela

GPP Nr. 53 Oradea

“Limba este lăcașul de adăpost al Ființei” – spunea Heidegger.

Dezvoltarea limbajului preșcolarului are la bază experiența cognitivă a acestuia pe baza căreia se dezvoltă competențele elementare de comunicare. Astfel, formularea obiectivelor nu se mai face din perspectiva acumulării unor cunoștințe, accentul căzând pe dezvoltarea exprimării copiilor pentru ca limbajul să fie viu, colorat, intonația să fie expresivă, astfel încât preșcolarii să-și însușească raporturile gramaticale ale limbii, sub aspect morfologic, sintactic, fonetic și lexical.

Trebuie urmărită cu atenție dezvoltarea aparatului fonoarticular, insistându-se asupra mișcărilor de articulare corectă a sunetelor corectându-se concomitent și tulburările de vorbire prezente la unii copii.

Consider că limba română în grădiniță și în școală este mai mult decât o disciplină de învățământ și asemeni lui Fănuș Neagu pot spune că „Limba română, în care m-am născut și pe care o slujesc cu toată dragostea, e pâinea, vinul, aerul fără de care viața noastră nu s-ar lega pe pământ” și mai spune el: „A vorbi frumos românește înseamnă a fi colindat de dor, a scrie frumos românește înseamnă a fi găsit cărarea dorului spre dor”.

La vârsta de 3-4 ani există numeroase dificultăți de vorbire cum ar fi: omisiunile (criu, în loc de scriu), substituirile (scoală în loc de școală) sau inversiunile (plocoțel în loc de clopoțel). Aceste fenomene dispar treptat, ca urmare a perfecționării aparatului fonator și sub influența acțiunilor instructiv-educative. Metodele pentru receptarea mesajului pot fi literare și nonliterare, important este ca ele să ofere posibilitatea formării nivelului de înțelegere în funcție de ce au ele specific. Conținutul mesajului este foarte important și trebuie să avem în vedere complexitatea lui, faptul că el angajează nu doar intelectul ci și afectivitatea.

Copiii au nevoie de modele pentru că ei înșiși vor fi puși în situația de a exersa capacitatea de exprimare, la diferitele nivele de originalitate.

Prin natura ei, limba este un sistem de semne organizate riguros și determinate de scopul suprem al comunicării umane. Din acest unghi, la o analiză atentă, devine vizibilă organizarea materialului de construcție, fie la nivelul enunțului, fie al unităților de comunicare. Copilul se desprinde de aceste caracteristici intuitiv, la vârsta când i se formează primele abilități de comunicare. Și le va perfecționa și conștientiza odată cu regimul școlar, care utilizează funcția metalingvistică și, prin aceasta, traduce în limbaj didactic o realitate instrumental abstractă. Învățarea se întemeiază deci pe achizițiile spontane din anii preșcolarității, fără a realiza o delimitare netă a acestor două faze.

Jean Piaget o spusese autoritar: „Toate conduitele comportă un aspect înnăscut și unul dobândit, dar nu se știe unde se află frontiera dintre ele. Este firesc să fie așa, pentru că o achiziție nouă se dobândește pe un sistem de cunoștințe și deprinderi sedimentat deja și nu pe un teren gol. Copilul vine la grădiniță cu o anumită competență lingvistică, garanție a integrării sociale și condiție a dobândirii performanței lingvistice.”

Formarea și dezvoltarea capacităților de comunicare orală este cea mai importantă sarcină în instituțiile preșcolare, pentru că limba este condiția de baza în formarea, fixarea și

diferențierea noțiunilor și în transmiterea informației. Ea contribuie la realizarea sarcinilor de pregătire intelectuală, morală și estetică, la dezvoltarea gândirii și a capacităților creatoare.

Cea mai importantă cale de elaborare a limbajului, și în același timp formă de bază a vorbirii, este dialogul. Prin exersarea lui, vorbirea furnizează gândirii semnele prin care se fixează individualitatea obiectelor, se descoperă relațiile dintre ele și se opune progresiv o experiență generalizată situațiilor concrete. Relația reciprocă de independență dintre gândire și limbaj impune o grijă stăruitoare pentru dezvoltarea la copil a limbajului, iar acest lucru se realizează prin antrenament și exerciții continue, prin corectarea greșelilor (fonetice, lexicale sau de construcție), prin răspunsurile date cu promptitudine la întrebările copiilor referitoare la denumirea lucrurilor. Li se creează astfel treptat deprinderea de „a mânui“ corect „acea taină“, cum numește metaforic Tudor Arghezi limba, „care nu lasă gândul ascuns în el să tacă“, care „prin făptura ei de aer dă floare de lumină și glăsuiește minții, din cărți și fără glas“.

În dezvoltarea limbajului copiilor, poeziile constituie o formă specifică cu maximă eficiență informativ-formativă. Rolul memorizărilor în activitățile din grădiniță este binecunoscut. Ele dețin un loc important în activitatea instructiv-educativă și constituie un mijloc prețios de cunoaștere, de dezvoltare a vorbirii, de cultivare a sentimentelor estetice și a celor morale, de exersare a memoriei și de stimulare a imaginației creatoare.

Importanța poeziei în activitățile din grădiniță, constă nu numai în educarea unor sentimente morale și estetice, ci și în dezvoltarea unor procese ca: memoria, imaginația, gândirea. Activitatea de memorizare, prin structura ei, solicită copilul să memoreze, în mod conștient, o seamă de versuri și să reproducă atunci când este necesar. Însușindu-și în mod sistematic poezii accesibile, copiii capătă deprinderea de a învăța conștient, se familiarizează cu procedeele de memorare logică. În acest sens, sunt exersate funcțiile memoriei și educate calitățile ei, copilul pregătindu-se pentru procesul de învățare din școală.

Vocabularul copiilor se nuanțează prin însușirea de expresii literare, de figuri de stil poetice, simple. Trebuie să încredințăm învățătorului copii sensibili la frumos, la muzicalitatea limbii materne. În același timp, sub influența imaginilor poetice, activitatea creatoare a copiilor, jocuri, desene, povestiri, își lărgesc conținutul.

Dată fiind influența poeziei asupra dezvoltării tuturor laturilor personalității preșcolarului, memorizarea ocupă un loc important în activitatea instructiv-educativă a grădiniței și constituie un mijloc prețios de cunoaștere, de dezvoltare a vorbirii, de cultivare a sentimentelor estetice și morale, de exersare a memoriei și de stimulare a imaginației creatoare.

BIBLIOGRAFIE

1. Chircev, Anatolie, 1987, **Specificul dezvoltării psihice a copilului în perioada preșcolară**, Editura Didactică și pedagogică, București.
2. **Curriculum pentru învățământul preșcolar**, 2009, Didactica Publishing House, București.
3. Dumitrana, Magdalena, 1999, **Educarea limbajului în învățământul preșcolar**, vol. I și II, Ed. Compania, București.